ശ്രീഗർഗസംഹിതാ

അശ്വമേധഖണ്ഡഃ - ത്രയസ്ത്രിംശോഽധ്യായഃ

മൃതസ്യ ബല്വലപുത്രസ്യ യൗവനപ്രാപ്തിഃ -

സൈന്യപാല ഉവാച -
അത്രാഗതാശ്ച സർവേഽപി ധന്വിനോ യുദ്ധദുർമദാഃ ..
യുവരാജോ നൃപസുതോ രണേ ചാത്ര ന ദൃശ്യതേ ..1..
സ കിം കരിഷ്യതി ഗൃഹേ മാരയിത്വാ ച മത്സുതമ് ..
സ ഭുശുണ്ഡീമുഖേനാപി തന്മാർഗം കിം ന യാസ്യതി
..2..
ഇത്യുക്ത്വാ രോഷതാമ്രാക്ഷോ ഗ്രഹീതും നൃപനന്ദനമ് ..
ജഗാമ നഗരീം ശീഘ്രം സൈന്യപാലഃ പ്രഹർഷിതഃ ..3..
സ രാജപുത്രോ മദിരാം പീത്വാ വൈ ഭോജനാംതരേ ..
ചകാര ശയനം രാത്രൗ വിസ്മൃതോ മദവിഹ്വലഃ ..4..
തത്പത്നീ ബോധയാമാസ ഭർതാരം നൃപനന്ദനമ് ..
ശ്രുത്വാ പടഹനിർഘോഷം രുദതീ ഭയവിഹ്വലാ ..5..
ഉത്തിഷ്ഠോത്തിഷ്ഠ ഹേ വീര പ്രാതഃകാലോ ബഭൂവ ഹ
..
ത്വത്പിതുഃ ശാസനം പുർയ്യാം ഭേരീഘോഷേണ
ശ്രൂയതേ ..6..
യേ ന യാസ്യംതി യുദ്ധാർഥം തേ വധാർഹാഃ
സുതാദയഃ ..

തസ്മാത്പ്രയാഹി ശീഘ്രം ത്വം ഗത്വാ താത വിലോകയ
..7..
പ്രിയയാ ബോധിതഃ സോഽപി ചൈതന്യോ ന ബഭൂവ ഹ
..
പുനഃ സാ ബോധയാമാസ സസൈന്യേ ബല്വലേ ഗതേ
..8..
തതഃ സ നിദ്രാം ച വിഹായ ചോത്ഥിതഃ
സദ്യോ ഗൃഹീത്വാ സശരം ധനുഃ കില ..
ശിവം ഗണേശം മനസാ ച സംസ്മര-
ഞ്ജഗാമ യുദ്ധായ രഥേന ഭൂപജഃ ..9..
തമാഗതം വീക്ഷ്യ നൃപസ്യ നന്ദന-
മുവാച രോഷേണ തു സൈന്യപാലകഃ ..
കഥം ത്വയാ ദൈത്യവരസ്യ ശാസനം
വിലോപിതം കേന ബലേന മാം വദ ..10..
മത്സുതസ്ത്വാദൃശോ ഭൂത്വാ ശീഘ്രം നാഗതവാന്മൃധേ ..
സ മാരിതോ ബല്വലേന ശതഘ്നീപ്രമുഖേന ച ..11..
തസ്മാദ്ഗച്ഛ പിതുഃ പാർശ്വം സത്യവാദീ പിതാ തവ ..
മാരയിഷ്യതി ശീഘ്രം വൈ നേതും ത്വാം
പ്രേഷിതോഽസ്മ്യഹമ് ..12..
വചസ്തീക്ഷ്ണം സമാകർണ്യ ഭയാച്ഛുഷ്കമുഖസ്തു
സഃ ..
പിതുഃ സകാശാത്സ യയൗ സുധന്വാ ദുഃഖിതോ യഥാ
..13..
ദദർശ പിതരം ഗത്വാ ദൈത്യവൃംദൈഃ സമാവൃതമ് ..
രഥസ്ഥം കുപിതം തത്ര ഹ്യനിരുദ്ധജയോത്സുകമ് ..14..
ദൃഷ്ട്വാ താതം നമസ്കൃത്യ വ്രീഡിതോ ഭയവിഹ്വലഃ ..
അധോമുഖഃ സ്ഥിതോ ഭൂമൗ ദാനവേംദ്രസ്യ പശ്യതഃ
..15..
ബല്വലഃ കുപിതഃ പ്രാഹ ദംതാന്ദംതൈർവിനിഷ്പിഷൻ

..
ആജ്ഞാഭംഗസ്ത്വയാ കേന കൃതഃ സ്വാത്മവിഘാതനേ
..16..
തസ്മാദ്വിഭീതം കില യുദ്ധമണ്ഡലാദ്-
ഗൃഹേ ഗതം പ്രാണപരീപ്സയാ സുതമ് ..
കുനന്ദനം ശത്രുസമം മലീമസം
ഹിത്വാ ശതഘ്നീവദനേന ഹന്മ്യഹമ് ..17..
ഇത്യുക്ത്വാ സ്വസുതം വീരോ ദുഃഖാദശ്രുപരിപ്ലുതഃ ..
ഖിന്നഃ പ്രത്യാഹ മനസി പ്രതിജ്ഞാ കിം കൃതാ മയാ
..18..
അഹോ വിനാപരാധേന സൈന്യപാലസുതോ ഹതഃ ..
തേന പാപേന മത്പുത്രോ മരിഷ്യതി ന സംശയഃ ..19..
മോചയിഷ്യേ യദി സുതം വീരം മൃത്യുമുഖാദ്ബലാത് ..
തദാ മത്സൈനികാഃ സർവേ മാം ശപംതി ഹസംതി ച
..20..
ശോചംതമിത്ഥം നൃപതിം ച ദുഃഖിതം
സ്വപുത്രശോകേന തു ഖിന്നമാനസമ് ..
വിലോക്യ രോഷേണ ഹസന്നമർഷിതോ
ഹ്യുവാച വാക്യം കില സൈന്യപാലകഃ ..21..
സൈന്യപാല ഉവാച -
ഏനം മാരയ ശീഘ്രം ത്വം സ്വപുത്രം ച കുനന്ദനമ് ..
പശ്ചാദ്ഭവതി സംഗ്രാമോ യാദവാനാം ച ദാനവൈഃ
..22..
ത്വം സത്യവാദീ ദൈത്യേംദ്ര ഇദം കർമ ച ദാരുണമ് ..
ന കരിഷ്യസി ദുഃഖേന നിരയസ്തേ ഭവിഷ്യതി ..23..
സത്യാദ്രാമസമം പുത്രം തത്യാജ കോസലേശ്വരഃ ..
ഹരിശ്ചംദ്രഃ പ്രിയാം പുത്രം സ്വാത്മാനം ചൈവ ഭൂപതേ
..24..
ബലിശ്ചൈവ മഹീം സർവാം ജീവനം ച വിരോചനഃ ..

സ്വകീർതിം ച ശിബിശ്ചൈവ ദധീചിഃ സ്വതനും തഥാ ..25..
പൃഷധ്രം തു ഗുരുശ്ചൈവ രംതിദേവശ്ച ഭോജനമ് ..
ആജ്ഞാഭംഗകരം പുത്രം തഥാ മാരയ ത്വം നൃപ ..26..
ത്വയാ പൂർവം ച യത്പ്രോക്തം സ്വപുത്രമപി ഭ്രാതരമ് ..
ആജ്ഞാഭംഗകരം ഹന്മി ശീഘ്രമന്യസ്യ കാ കഥാ ..27..
തസ്മിന്ദേശേ ച വസ്തവ്യം യസ്മിൻഭൂപശ്ച സത്യവാക് ..
തസ്മിന്ദേശേ ന വസ്തവ്യം യസ്മിൻഭൂപോ ഹ്യസത്യവാക് ..28..
ഗർഗ ഉവാച -
ഇതി തദ്വാക്യമാകർണ്യ ബല്വലഃ ഖിന്നമാനസഃ ..
മാരണാർഥം തു തസ്യാപി തസ്മൈ ചാജ്ഞാം ചകാര ഹ ..29..
തതോ ജഗാമ ദുഃഖാഢ്യോ യദൂനാം സംമുഖേ തു സഃ ..
സൈന്യപാലസ്തു തസ്യാജ്ഞാം തത്പുത്രാഗ്രേ ന്യവേദയത് ..30..
ശ്രുത്വാ പ്രത്യാഹ വചനം ശീഘ്രം തസ്മൈ കുനംദനഃ ..
രാജപുത്ര ഉവാച -
കർതവ്യാ ച നൃപസ്യാജ്ഞാ ത്വയാ പരവശേന വൈ ..31..
രാമേണ തു ഹൃതം ശീർഷം സ്വമാതുഃ പിതുരാജ്ഞയാ ..
സൈന്യപാല പ്രതീതോഽഹം കൃതാധർമക്രിയാ മയാ ..32..
മരണാന്ന ഭയം മഹ്യം ശതഘ്ന്യാം ച നിവേശയ ..
ഇത്യുക്ത്വാ രാജപുത്രസ്തു സ്വകിരീടം തഥാംഗദമ് ..33..
മുക്താഹാരം സ്വർണഹാരം കുണ്ഡലേ കടകാനി ച ..
ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ ദദൗ സർവം തേ ദുഃഖാദാശിഷം ദദുഃ

..34..
തതഃ സ്നാത്വാ സ തീർഥസ്യ ലേപയിത്വാ ച മൃത്തികാമ്
..
തുലസീപല്ലവം മാലാം മുഖേ കണ്ഠേ നിധായ ച ..35..
ബ്രുവഞ്ഛ്രീകൃഷ്ണ രാമേതി ചകാര സ്മരണം ഹരേഃ
..
സൈന്യപാലസ്തു തം ശീഘ്രം ഗൃഹീത്വാ
ഭുജയോർബലാത് ..36..
കാരയാമാസ രാജേംദ്ര ശതഘ്നീവദനേ രുഷാ ..
ഹാഹാകാരസ്തദൈവാസീത്സൈനികാ രുരുദുർഭൃശമ്
..37..
രുരോദ ബല്വലസ്തത്ര രുരുദുസ്തേ ദ്വിജാതയഃ ..
ദൃഷ്ട്വാ ശതഘ്നീം തത്രാപി പ്രതപ്താം മദപൂരിതാമ്
..38..
താമ്രഗോലകസംയുക്താമഗ്നിയുക്താം ഭയംകരാമ് ..
സ രാജപുത്രഃ ശ്രീകൃഷ്ണം സർവവ്യാപിനമീശ്വരമ് ..39..
അശ്രുപൂർണമുഖോ ഭൂത്വാ പ്രത്യാഹ വിമലം വചഃ ..40..
കൃഷ്ണം മുകുന്ദമരവിംദദലായതാക്ഷം
ശംഖേന്ദുകുംദദശനം നരനാഥവേഷമ് ..
ഇംദ്രാദിദേവഗണവംദിതപാദപദ്മം
പ്രാണപ്രയാണസമയേ ച ഹരിം സ്മരാമി ..41..
ശ്രീകൃഷ്ണ ഗോവിംദ ഹരേ മുരാരേ
ശ്രീകൃഷ്ണ ഗോവിംദ കുശസ്ഥലീശ ..
ശ്രീകൃഷ്ണ ഗോവിംദ വ്രജേശ ഭൂപ
ശ്രീകൃഷ്ണ ഗോവിംദ ഭയാത്പ്രപാഹി ..42..
സ്മരണാത്തവ ഗോവിന്ദ ഗ്രാഹാന്മുക്തോ മതംഗജഃ ..
സ്വായംഭുവശ്ച പ്രഹ്ലാദോ ഹ്യംബരീഷോ ധ്രുവസ്തഥാ
..43..
ആനർത്തശ്ചൈവ കക്ഷീവാന്മൃഗേംദ്രാദ്ബഹുലാ

തഥാ ..
രൈവതശ്ചംദ്രഹാസശ്ച തഥാഹം ശരണം ഗതഃ ..44..
പൂർവം ഭവതി മേ മൃത്യുഃ സംഗ്രാമം ച വിനാ ഹ്യഹോ ..
ന തോഷിതശ്ച പ്രധന്േനിരുദ്ധോ വിശിഖൈർമയാ ..45..
ന തോഷിതാ യാദവാശ്ച ന ദൃഷ്ടാഃ കൃഷ്ണനംദനാഃ ..
ശാർങ്ഗമുക്തൈശ്ച വിശിഖൈർന ദേഹഃ ശകലീകൃതഃ ..46..
കുനന്ദനസ്യ ശൂരസ്യ സ്തേനസ്യേവാഭവദ്ഗതിഃ ..
ത്വദ്ഭക്തം മാം ച പാപിഷ്ഠാസ്തസ്മാത്സർവേ ഹസംതി ഹി ..47..
യം വീക്ഷ്യ ഭൂമൗ ച പലായതേ വൈ
യമോ മരിഷ്യംതി വിനായകാശ്ച ..
നിരംകുശം കൃഷ്ണജനം ച പൂജ്യം
കഥം ശതഘ്നീ കില മാം ഹനിഷ്യതി ..48..
ഗർഗ ഉവാച -
ഇത്ഥം വദതി ശൂരേ വൈ സൈന്യപാലസ്യ ചാജ്ഞയാ ..
ശതഘ്നീം മുമുചേ കശ്ചിദ്ധാഹാശബ്ദസ്തദാഭവത് ..49..
സ്മരണാത്കൃഷ്ണചംദ്രസ്യ ചിത്രമേകം ബഭൂവ ഹ ..
ശതഘ്നീ ശീതലാ ജാതാ ജ്വാലാ ശാംതിം ഗതാ നൃപ ..50..
ദൃഷ്ട്വാ്ശ്ചര്യം ച തത്രാപി ജനാഃ സർവേ നൃപാദയഃ ..
വിസിഷ്മൂ രാജശാർദൂല സൈന്യപാലസ്തദാബ്രവീത് ..51..
ശതഘ്ന്യാം ശുഷ്കമദിരാ ഗോലകേന സമന്വിതാ ..
ന വിദ്യതേ ത്വസൗ തസ്മാന്ന മൃതോ രണമണ്ഡലേ ..52..
ഇതി തസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ പ്രോചുർവീരാ രുഷാന്വിതാഃ ..

അയം നിഷ്കിൽബിഷഃ ശൂരഃ കൃഷ്ണഭക്തോ മഹാമതിഃ ..53..
രക്ഷിതസ്തേന ദുഃഖാദ്വൈ പുനർഹംതും ച നാർഹസി ..
തേഷാം വാക്യം സമാകർണ്യ സൈന്യപാലോ രുഷാന്വിതഃ ..54..
ദദർശ രാജപുത്രം വൈ ശതഘ്നീവദനേ സ്ഥിതമ് ..
ജപംതം കൃഷ്ണ കൃഷ്ണേതി സ്രജാ മീലിതലോചനമ് ..55..
ദൃഷ്ട്വാ തം ച പുനർഹംതും ശതഘ്നീം മുമുചേ ഖലഃ ..
സാ ശതഘ്നീ തദാ ഭിന്നാ ശബ്ദോ വജ്രനിപാതവത് ..56..
ബഭൂവ സൈന്യപാലസ്തു ഗോലകേന മൃതോഽഭവത് ..
തഥാ തദനുഗാസ്തസ്യ ജ്വാലയാ ജ്വലിതാഃ കില ..57..
ഹാഹാശബ്ദം പ്രകുർവംതോ ദുദ്രുവുഃ കേചിദേവ ഹി ..
കേചിദ്വൈ ബധിരീഭൂതാഃ കേചിദ്ധൂമേന വിഹ്വലാഃ ..58..
തതശ്ച ദദൃശുഃ സർവേ നൃപപുത്രം ച നിർഭയമ് ..
ചക്രുർജയജയാരാവം ബല്വലാദ്യാ നൃപേശ്വര ..59..
ദൈത്യാ ഊചുഃ
യം ച രക്ഷതി ശ്രീകൃഷ്ണസ്തം കോ ഭക്ഷതി മാനവഃ ..
ഭക്തം ഹംതും ചാഗതോ യഃ സ വിനശ്യതി ദൈവതഃ ..60..
തസ്മാത്കൃഷ്ണസമോ നാസ്തി യേനായം രക്ഷിതോ ഭയാത് ..
സർവേ വയം നമസ്യാമസ്തം കൃഷ്ണം ഭക്തവത്സലമ് ..61..

ഇതി ശ്രീഗർഗസംഹിതായാം ഹയമേധഖണ്ഡേ രാജപുത്രജീവനം നാമ ത്രയത്രിംശോഽധ്യായഃ ..33..

ഹരിഃ ഓം തത്സച്ഛ്രീകൃഷ്ണാർപ്പണമസ്തു ..

GO TOP